

Årsrapport

Klinisk forskning 2015

Innehåll

Inledning.....	2
Resultat.....	3
Mål för forskning och utveckling.....	3
Forskningskompetens.....	3
Resurser.....	3
Tillgängliga ekonomiska medel 2015.....	3
Producera ny kunskap.....	4
Vetenskapliga publikationer.....	4
Nya och pågående forskningsprojekt.....	4
Treåriga Alf-projekt.....	6
Basenhetens Alf-medel till akademiska sjukvårdsenheter.....	6
Landstingets FoU-medel.....	7
Odontologisk forskning, Tua-projekt.....	8
Forskningsstödjande infrastruktur.....	8
Kompetenscentrum för klinisk forskning.....	8
Registercentrum norr.....	9
Stöd till forskningsutrustning.....	9
Imaging.....	9
Skapa nytta för sjukvården och samhället.....	10
Kliniska prövningar.....	10
Medarbetare som ingår i styrgrupp av ett nationellt kvalitetsregister.....	10
Forskningsnyheter.....	10
Sammanfattande diskussion.....	11
Utmaningar och möjligheter inför de kommande åren.....	11

FOTO:

SIDAN 1, 7, 13, MOSTPHOTOS

SIDAN 5, JAN ALFREDSSON

SIDAN 6, GÖRAN SANDGREN

SIDAN 6, 8, 9, JAN LINDMARK

SIDAN 11, JONAS LINDSKÖLD

PRODUKTION: STABEN FÖR FORSKNING OCH UTBILDNING (HS, LR, MW)

UMEÅ SEPTEMBER 2016

Inledning

Västerbottens läns landsting (VLL) följer årligen upp den patientnära kliniska forskning som bedrivs i samverkan med framför allt Umeå universitet (UmU), bland annat inom ramen för Alf- och Tua-avtalen¹. Med patientnära klinisk forskning menas forskning som förutsätter tillgång till vårdens resurser och som har tydlig patientnytta och relevans för hälso- och sjukvården.

Årsrapporten syftar till att översiktligt synliggöra den forskning och utveckling som bedrivs samt ge en övergripande beskrivning av verksamhetens resultat och förutsättningar.

Rapporten bygger på flera källor inom VLL, UmU och från det ansökningssystem, Researchweb, som används för forskningsansökningar.

Akademiska sjukvårds- och tandvårdsenheter redovisar även egna forskningsbokslut som en del av årlig uppföljning och rapportering.

Ett nytt Alf-avtal med staten och ett nytt regionalt samverkansavtal har undertecknats under året. Med anledning av förändrade krav och regleringar i avtalen har bl.a. nya behörighetskriterier för att söka Alf-medel införts och en omfördelning till förmån för en större andel centrala ansökningar har genomförts.

Som en följd av det nya nationella Alf-avtalet har nya begrepp som universitetssjukvårdsenheter respektive akademiska sjukvårdsenheter och motsvarande för tandvården tillkommit. Akademiska sjukvårdsenheter är upplåtna för medicinsk utbildning och forskning, medan en universitetssjukvårdsenhet dessutom uppfyller vissa ytterligare kriterier som ger en högre status. Kortfattat kännetecknas dessa av en hälso- och sjukvård eller tandvård av hög kvalitet, ett uttalat uppdrag för forskning och utbildning, innovativ kultur och en incitamentsstruktur för kunskapsutveckling, kunskapstillämpning och kunskapsspridning. För universitetssjukvården/-tandvården ställs även särskilda krav på organisationsutformning, vetenskapligt ledarskap, infrastruktur och finansiering.

Endast begränsade delar av hälso- och sjukvården kan utgöras av universitetssjukvård. Detta föranledde ett ansökningsförfarande i slutet av året, som efter intern granskning utifrån fastställda kriterier och även extern bedömning av dessa utlåtanden, kommer att resultera i att universitetssjukvårdsenheter utses inom norra regionen under hösten 2016.

För ett optimalt nyttjande av resurser för forskning, utbildning och utveckling kan endast de enheter som uppfyller dessa högt ställda krav, utses till universitetssjukvårdsenhet eller universitetstandvårdsenhet.

¹ Alf betyder avtalet om läkarutbildning och forskning och Tua betyder avtal om tandläkarutbildning och forskning

Resultat

Mål för forskning och utveckling

Akademiska sjukvårds- och tandvårdsenheter har formulerade mål för sin forskning och utveckling. Genom en kontinuerlig uppföljning av uppsatta FoU-mål under året, synliggörs verksamhetens möjligheter att bedriva samtliga tre uppdrag inom hälso- och sjukvård, forskning och utveckling, samt utbildning. Detta utgör även grund för bedömning av kompetensförsörjning för att kunna överväga om behov av förstärkningar eller andra resurser behövs inom verksamheten.

Dessa konkreta mål för forskning och utveckling ska enligt landstingets FoU-policy anges i verksamhetsplaner och även följas upp i resultatdialoger och årsberättelser.

Forskningskompetens

Den akademiska forskningskompetensen redovisas i tabell 1 och 2. Tabell 1 visar antalet doktorsexamina som uppnåtts de senaste sex åren vid de kliniska institutionerna inom den medicinska fakulteten, Umeå universitet.

Tabell 1. Antal doktorsexamina som uppnåtts vid kliniska institutioner inom medicinska fakulteten, Umeå universitet.

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Avhandlingar	49	52	49	47	36	39

Tabell 2 redovisar antal forskarutbildade medarbetare, inklusive docenter vid akademiska sjukvårds-/ tandvårdsenheter VLL, samt docentmeriterade universitetslektorer och professorer med förenad anställning vid medicinska fakulteten Umeå universitet.

Tabell 2. Akademisk kompetens vid akademiska sjukvårds-/tandvårdsenheter 2015

Akademisk grad	Antal
Disputerad	379
- varav docent	44
- varav docentmeriterad universitetslektor eller professor	82

Tillgängliga ekonomiska medel 2015

Tillgängliga medel för klinisk forskning år 2015 uppgick till cirka 444 miljoner kronor. Landstingets interna forskningsmedel som redovisas i tabellen omfattar sökbara forskningsanslag såsom spjutspetsmedel, ettåriga forskningsanslag, medfinansiering av karriärtjänster och nationella forskarskolan, samt infrastruktur inom Kompetenscentrum för kliniskt forskning. De externa forskningsmedlen förvaltas av Umeå universitet och omfattar bidragsintäkter till kliniska institutioner och enheter.

Tabell 3. Tillgängliga ekonomiska medel enligt budget 2015

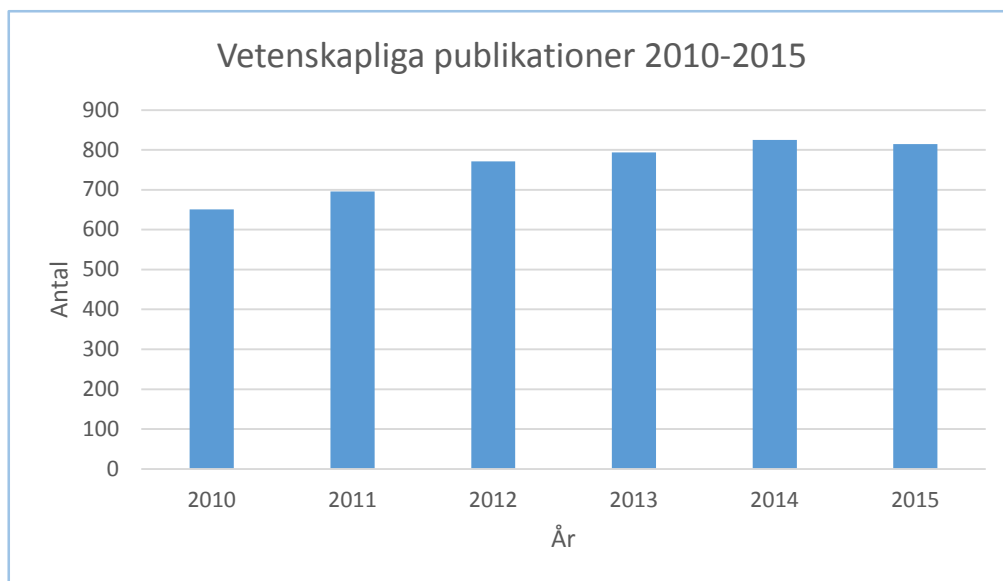
Budget 2015	Tkr
Alf-medel för forskning	182 000
Tua-medel för forskning	10 000
Västerbottens läns landsting	15 000
Externa forskningsmedel	237 000
Totalt	444 000

Producera ny kunskap

Vetenskapliga publikationer

Medicinska fakulteten vid Umeå universitet sammanställer årligen antal vetenskapliga publikationer. Figur 1 visar att antalet publikationer med klinisk anknytning har ökat under åren 2010-2014, medan antalet minskat något mellan åren 2014 och 2015.

Figur 1. Vetenskapliga publikationer 2010-2015.

Nya och pågående forskningsprojekt

Tabell 4 visar nya och pågående forskningsprojekt och finansieringskällor. Projekten finansieras oftast av flera olika källor bestående av både interna och externa anslag.

Det är fortfarande flest män (64%) som söker och tilldelas basenhets- och centrala Alf-medel.

Kvinnliga huvudsökande dominerar och tilldelas flest projektanslag för landstingets FoU-medel och Tua-medel. För Spjutspetsmedlen tilldelades anslaget lika mellan könen. I bilaga 1 redovisas kortfattat nya och pågående projekt under 2015.

Tabell 4. Nya och pågående forskningsprojekt 2015 med finansiering från VLL, Alf- eller Tua-medel

Anslag	Kvinnor	Män	Totalt
Basenhets Alf-medel	99	172	271
Centrala Alf-medel	36	69	105
FoU-medel	16	11	27
Spjutspetsmedel	5	5	10
Tua-medel	13	6	19
Totalt	169	263	432

Fördelning av Alf-medel mellan forskningsområden under året presenteras i tabell 5.

Den forskning som tilldelades mest Alf-medel återfinns inom området cancer (12.1 mnkr), mikrobiologi, immunologi och infektionssjukdomar (7 mnkr), neurologi och neurokirurgi (6.7 mnkr), folkhälsa (5.6 mnkr), samt hjärta och blodkärlsforskning (4.4 mnkr).

Tabell 5. Antal beviljade projekt med Alf-medel 2015 per forskningsområde

Forskningsområde	Basenheten	Centrala
Cancer	61	8
Mikrobiologi, immunologi och infektionssjukdomar	29	3
Hjärta och blodkärl	29	0
Neurologi och neurokirurgi	28	3
Folkhälsa	24	1
Rörelseorganens skador och sjukdomar	13	0
Ögon och Öronsjukvård	12	1
Psykiska sjukdomar	10	2
Mag-tarmkanalen och njurarna	8	1
Radiologi och avbildningstekniker	7	2
Prenatal och perinatal forskning	7	1
Andningsorganen	6	2
Diabetes och andra metabola sjukdomar	6	1
Anestesiologi och intensivvård	6	0
Endokrinologi	5	0
Reproduktionsorgan	4	0
Dermatologi	4	0
Läkemedel	4	0
Miljömedicin och toxikologi	3	0
Koagulation och trombos	3	0
Medicinsk teknik, process och organisation	2	0
Totalt	271	25

Treåriga Alf-projekt

Drygt 31 miljoner kronor fördelades 2012–2014 med disposition t.o.m. 2015 till 33 forskningsprojekt. Av dessa kommer 22 miljoner kronor från Alf och drygt 9 miljoner kronor från landstingen i regionen, främst Västerbottens läns landsting. För perioderna 2013–2015, 2014–2016 och 2015–2017 fördelades drygt 62 miljoner kronor från centrala Alf-medel till 65 forskningsprojekt.

Tabell 6 visar hur treåriga centrala Alf-projektmedel fördelats per forskningsområde. Mest anslag tilldelades forskning inom cancer- och hematologiska sjukdomar.

Tabell 6. Fördelning av treåriga Alf-projektmedel per forskningsområde, tkr

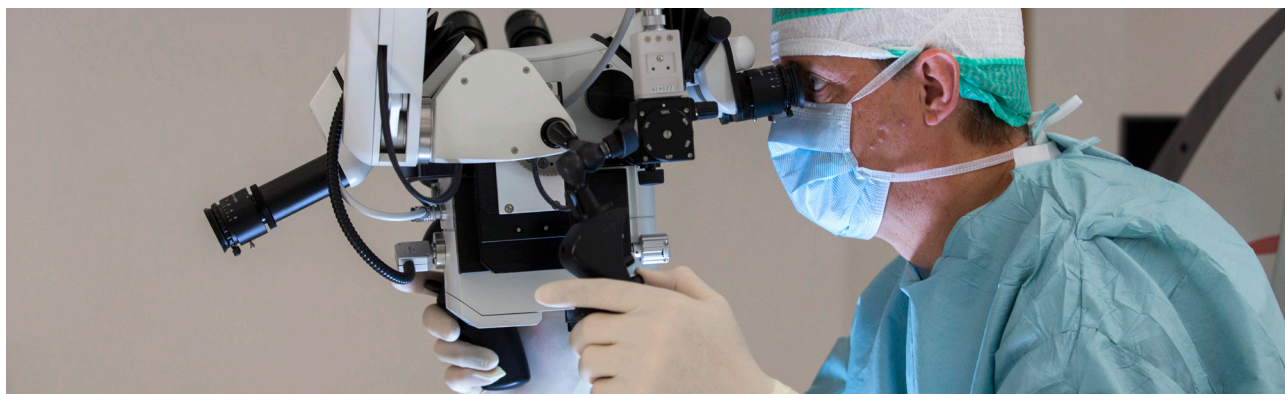
Antal	Forskningsområde	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017	Totalt
24	Cancer och hematologiska sjukdomar	9 150	4 400	2 550	6 450	22 550
17	Neuro-, ögon-, öron-näsa-halssjukdomar inkl. skalltrauma	3 750	4 400	5 700	3 600	17 450
13	Infektion, inflammation och immunologiska sjukdomar	3 300	2 000	3 900	2 700	11 900
11	Kardiovaskulära och respiratoriska sjukdomar	3 050	3 700	750	1 950	9 450
8	Metabola och endokrina sjukdomar	4 500	1 200	1 200	2 700	9 600
8	Urogenitala sjukdomar, obstetrik och neonatologi	2 550	0	3 600	1 050	7 200
7	Psyksiska sjukdomar och beroende	4 350	1 100	0	1 650	7 100
6	Medicinsk teknik, process och organisation	0	2 400	1 200	1 500	5 100
4	Rörelseorganens sjukdomar och trauma	900	900	2 100	0	3 900
98	Totalt	31 550	20 100	21 000	21 600	94 250

Basenhetens Alf-medel till akademiska sjukvårdsenheter

Hur Alf-medlen för forskning fördelas till basenheterna bygger på de fastställda nyckeltalen; antalet vetenskapliga artiklar, forskarexamina, nya docenter samt hur mycket externa medel enheten fått från vissa forskningsfinansiärer för de senaste tre åren.

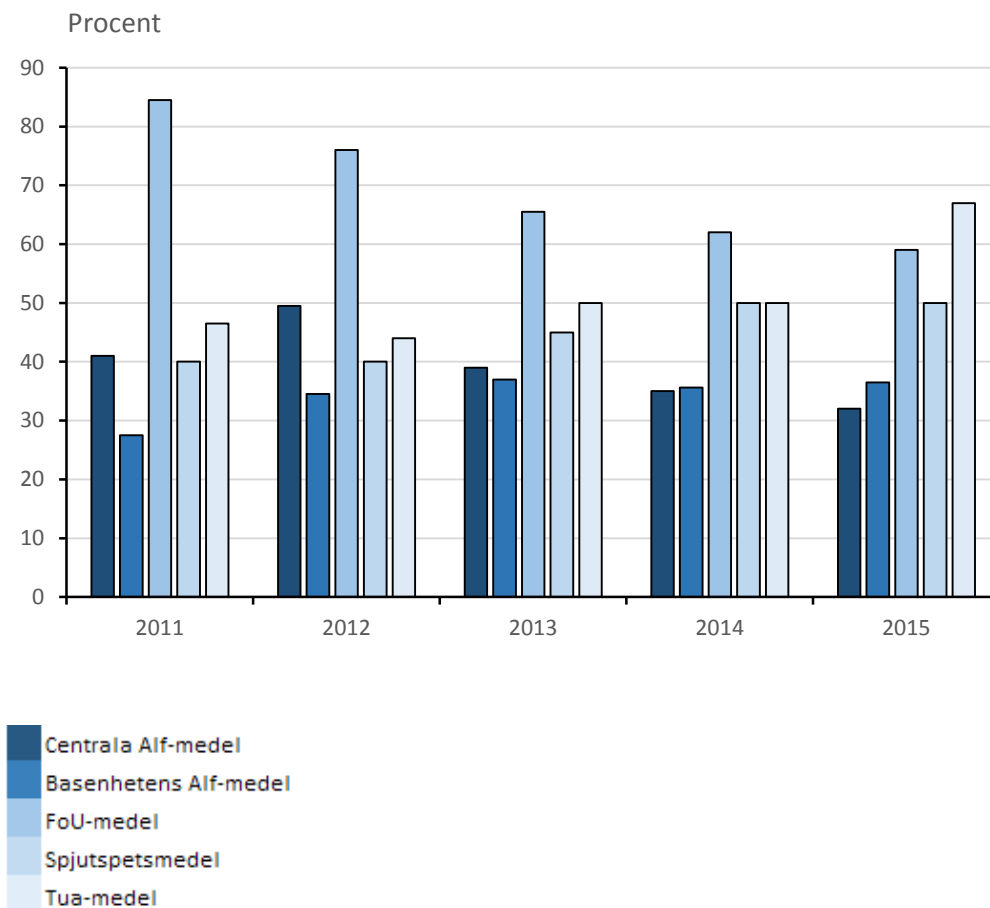
2015 fördelades drygt 56 miljoner kronor till knappt 300 forskningsprojekt och infrastruktur för forskning.

Basenheternas förutsättningar att få dessa forskningsmedel varierar kraftigt. Som minst tilldelades cirka 200 000 kronor och som mest drygt 9 miljoner kronor. Lite mindre än hälften av basenheterna har ökat sin tilldelning 2015, mest vid Centrum för medicinsk teknik och strålningsfysik, Familjemedicin samt Öronkliniken.

Figur 2 visar andelen kvinnor som varit projektansvariga, fördelade per forskningsanslag under 2011-2015. Kvinnliga forskare som tilldelats basenhetens Alf-medel har ökat med 9 procent (27,5-36,5%).

Figur 2: Andelen kvinnor som varit projektansvariga forskare under 2011-2015.

Landstingets FoU-medel

Västerbottens läns landsting fördelar varje år ca två miljoner kronor i FoU-medel för att stimulera kunskaps- och kompetensuppbyggnad hos landstingets medarbetare genom att skapa möjligheter till FoU- arbete. Medlen ska i första hand ge stöd till dem som är i början av sin karriär inom forskning och utveckling.

Mellan 20-29 projekt beviljas årligen landstingets ettåriga FoU-medel. För år 2015 beviljades drygt 2,1 miljoner kronor fördelat på 27 projekt, majoriteten av dessa var doktorandregistrerade (17 av 27). Bland de som inte var registrerade har några beviljats planeringsanslag för att planera och skriva en projektansökan. Inriktningen på de projekt som beviljats medel var främst forskning om effekter av hälso- och sjukvårdens insatser och forskning kring åtgärder för en långsiktig hälsoutveckling, exempelvis genom att ta fram och utvärdera nya behandlingsmetoder.

Tabell 7. FoU-projektens inriktning 2015 (%)

Projektets inriktning 2015 (flersvarsalternativ)	Procent
Åtgärder för en långsiktig hälsoutveckling	70
Effekter av hälso- och sjukvårdens insatser	56
Rehabiliteringsforskning	19
Omvårdnadsforskning	26
Forskning kring funktionshinder och delaktighet	11
Genusforskning	4
Effekter av tandvårdens insatser	0

Odontologisk forskning, Tua-projekt

Vid institutionen för odontologi, Umeå universitet bedrivs forskning som omfattar munnens, tändernas och käkarnas sjukdomar. Odontologisk forskning syftar till fördjupade kunskaper om sjukdomar och tillstånd som t.ex. tandlossning, karies, funktionsnedsättning, smärta och infektioner i tänder, mun, ansikte och käkar, i syfte att utveckla metoder för att bättre diagnostisera, behandla och förebygga dessa tillstånd. Forskningen har en ämnesöverbyggande profil där patientnära frågeställningar och modern grundforskning förstärker varandra.

Projekt som finansieras av Tua-medel ska främja utvecklingen inom det odontologiska området och vara till nytta för patienter. Dessa projekt ska i första hand användas för en långsiktig kunskapsuppbyggnad av kliniskt inriktad odontologisk forskning med koppling till tandvårdens behov. Medel fördelas årligen till 3–4 nya projekt som oftast får 400 000 kronor per år under en 4-årsperiod.

Under 2015 pågick 19 odontologiska forskningsprojekt finansierade med de sökbara Tua-projektmedlen, varav fyra var ettåriga anslag till yngre forskare. Utöver dessa finansierades också forskningsstöd i form av Biomedicinsk analytiker med projektmedlen.

Under året slutrapporterade fyra projekt vilka redovisar totalt 25 publikationer och 4 avhandlingar som producerats inom ramen för projekten.

Forskningsstödjande infrastruktur

I stort sett alla akademiska sjukvårdsenheter uppger i ansökan om universitetssjukvårdsstatus att de har tillgång till biobanker, kvalitetsregister, rådgivningsfunktioner, regional stödfunktion för kliniska studier, core facilities, utbildningsmiljöer för klinisk färdighetsträning, etc. Ett flertal anger också att man har tillgång till samverkansstrukturer för industriellt samarbete och innovationssystem.

Kompetenscentrum för klinisk forskning

erbjuder stöd och infrastruktur för klinisk forskning inkluderande prövningsenhet och består av Kliniskt Forskningscentrum (KFC), Clinical Trial Unit (CTU), samt en regional nod för nationell samverkan kring kliniska studier (Forum Norr). Verksamheterna har en viss basfinansiering från landsting resp. Alf-medel, men majoriteten av personal- och studiekostnader bekostas av enskilda forskningsprojekt. Forum Norr fungerar som en väg in för akademi och industri och tillgängliggör sjukvården i Västerbottens läns landsting och övriga regionen som en plattform för klinisk forskning. Forum Norr har under 2015 fått nationell status som regional nod inkluderande medel för etablering och drift från Vetenskapsrådet.

Kliniskt Forskningscentrum, KFC är en för landsting och universitet gemensam avdelning omfattande expeditioner, mottagningsrum, lab, vårdssalar, avancerade utrustning och fungerar som ett ”forskningshotell”, öppet för alla kliniker/universitetsenheter där nyttjandet av lokaler och enklare utrustning är kostnadsfri för akademisk (ej företagssponsrad) forskning som beviljats plats via ansökningsförfarande.

2015 pågick här ett 30-tal akademikerinitierade studier, bland annat troligen världens största oberoende randomiserade kontrollerade studie inom primär prevention (VIP-VIZA) samt ca 15 läkemedelsprövningar i samverkan med industrin.

Clinical Trial Unit, CTU är administrativ stödfunktion för klinisk forskning – akademikerinitierad och företagssponsrad. CTU ansvarar t.ex. för samordning av Umeås site för SCAPIS, Swedish CARDIOpulmonary bioImage Study. I denna stora studie ska prover och data samlas in från 2 500 slumpmässigt utvalda personer i åldrarna 50-64 år i Västerbotten. Studien har erhållit omfattande stöd från Hjärt-lungfonden samt Knut- och Alice Wallenbergs stiftelse och är ett nationellt samverkansprojekt mellan sex medicinska universitet och korresponderande universitetssjukhus.

Registercentrum Norr, RC Norr, har flera stödfunktioner, varav en är kompetensmässigt stöd för klinisk forskning. RC Norr samverkar med Forum Norr och Biobanken och erbjuder statistikerkonsultation till kliniska forskare. För att förbättra studiers upplägg är det viktigt med statistiker stöd redan tidigt i projekten. Därför har det knutits statistiker till den vetenskapliga grupp som granskar nya KFC projekt. I forskningsuppdraget ingår kompetensmässigt stöd inom registerforskning och samkörning av register. Under 2015 har lanseringen av en forskningsportal påbörjats, som erbjuder en säker och fungerande miljö för fjärrtillgång till registerdata. Lanseringen fullföljs under 2016. RC Norrs övriga uppdrag är att stödja och driva utvecklingen av i första hand befintliga nationella kvalitetsregister. Detta uppdrag är mångfacetterat och innehåller IT-kompetens både för att fånga upp behov, skapa nya tekniska lösningar, men det finns också inslag av IT-förvaltning.

RC Norr är en ansluten samarbetspart till Epidemiologi och Global Hälsa vid Umeå Universitet och ordnade även 2015 en forskarutbildnings-kurs speciellt för forskning utifrån kvalitetsregister med studenter från hela landet. Avgörande för kvalitetsregistrens värde är att data kommer till användning för klinisk utveckling. RC Norr har i flera år byggt upp kunskande och metodik för coaching av registerbaserat utvecklingsarbete på distans och har arbetat med sjukvårdsverksamhet från Skåne i söder till Norrbotten i norr. 2016 är sista året på den särskilda nationella satsningen på nationella kvalitetsregister. Därmed finns det både utrymme och behov av att flytta fokus från den nationella till den regionala nivån. Sedan hösten 2015 utvecklas på beställning från Norrlandstingens Regionförbund en modell för att på landstings- och sjukhusnivå följa utvecklingen av våra prestationer inom ramen för värdebaserad vård. Detta arbete förstärks av att RC Norr från den särskilda satsningen för 2016 fått ett nationellt uppdrag att utveckla struktur för uppföljning och förbättringsarbete på detta område.

Stöd till forskningsutrustning

Under 2015 fick sju forskargrupper drygt 2,8 miljoner kronor i Alf-medel för att investera i forskningsutrustning. Eftersom en egenfinansiering på 50 procent krävs motsvarar det investeringar på cirka 5,6 miljoner kronor.

Imaging

Landsting och universitet har för år 2015 satsat totalt 2 miljoner kronor av Alf-medel på infrastruktur för så kallad imaging med PET/CT och MR - tekniker och processer för att skapa bilder i medicinskt syfte. De projekt som ansökte beviljades medel, men eftersom efterfrågan var hög kunde inte alla beviljas medel till projektens alla önskade undersökningar.

Skapa nytta för sjukvården och samhället

Kliniska prövningar

De akademiska sjukvårds- och tandvårdsenheterna rapporterar att cirka 350 kliniska prövningar pågår eller har pågått under de tre senaste åren. I rapporteringen finns en blandning av kliniska prövningar och läkemedelsstudier. Den största delen inrapporterat från Centrum för medicinsk teknik och strålningsfysik, samt Bild- och funktionsmedicin genomförs med studieansvariga från andra enheter, varför alla de inte har räknats med.

Antal medarbetare som ingår i styrgrupp av ett nationellt kvalitetsregister

Uppskattningsvis ingår ca 50-60 medarbetare inom VLL i styrgrupper av nationella kvalitetsregister i hela landet.

Forskningsnyheter

Här följer ett litet axplock ur verksamhetens forskningsnyheter som under året publicerats på landstingets externa webbplats www.vll.se

- ALS, amyotrofisk lateralskleros, innebär att de nervceller som styr skelettets muskler dör. Den drabbade förlamas successivt och dör när andningsmuskulaturen slutar fungera. Vid Norrlands universitetssjukhus, Nus, finns ett stort hopp om att ALS-forskarnas antikroppar mot felveckade proteiner ska fungera. Lyckas de små molekylerna bromsa sjukdomen kan antikroppar av liknande slag användas också mot andra hjärnsjukdomar där proteiner samlas i klumpar. Eftersom pannlobsdemens, Alzheimers och Parkinsons sjukdomar hör dit kan resultaten bli betydande. Umeås ALS-grupp är ett tydligt exempel på translationell forskning från laboratorium till patient.
- Ledgångsreumatism, reumatoid artrit, RA, är en kronisk sjukdom. Den är även autoimmun, vilket innebär att immunförsvaret attackerar kroppens egna vävnader, och sjukdomen karakteriseras av inflammation av lederna i framför allt händer och fötter. Resultat av forskning visar att antikroppar i blodet kan förvarna om ledgångsreumatism flera år före insjuknandet. Detta innebär att man bättre kan förutsäga sjukdomens utveckling och allvar. De ger även ledtrådar till hur sjukdomen uppkommer och kanske även i framtiden möjligheter att förhindra sjukdomsutvecklingen. Obehandlad leder RA till att brosk och ben bryts ner. Därför är det viktigt att identifiera individer med sjukdomen tidigt för att sätta in rätt behandling innan det blir vävnadsskador.
- Resultat visar att personer som blivit liggande på kall mark upplevde att kylan snabbt spred sig i kroppen. Att bli genomkalla upplevdes ofta som mer allvarligt än själva skadan och att få en kemisk värmeplatta på bröstkorgen minskade lidandet. Många patienter exponerades för kalla temperaturer inte bara på marken utan även under färden i ambulans. Att bli nedkyld är väldigt obehagligt och kan leda till att vitala funktioner sviktar. Därför bör värmemadrasser på ambulansbåtar finnas i alla ambulanser. I det kalla klimatet i Sverige behövs resurser för att behålla en normal kroppstemperatur hos patienterna. Det är viktigt att försöka undvika ytterligare lidande för sjuka och skadade.
- Ett nytt test av blodplättar kan användas för att upptäcka, klassificera och lokalisera cancer. I en enda droppe blod kan man identifiera cancer med 96 procents säkerhet och skilja från olika sorter. Det framgår av en studie som nyligen publicerades. Undersökningen består av en helt ny blod-baserad biopsimetod som kan innebära att det inte behövs något prov på cellvävnad för att ställa diagnos på exempelvis lungcancer i framtiden.
- I ett av världens mest omfattande genetiska material har man identifierat en gen för benskörhet. Forskarna har upptäckt en genetisk variant nära genen EN1, som har visat sig ha den hittills starkast kända effekten på bentäthet och även samband med benbrott. EN1 har aldrig tidigare varit knuten till osteoporos hos människor så detta är en helt ny molekylär signalväg att utforska vidare i förhoppning att utveckla läkemedel för att stoppa sjukdomen. Osteoporos är en mycket vanlig sjukdom som leder till frakturer hos mellan en tredjedel och hälften av alla kvinnor. Sjukdomen har en tydlig ärftlighet. Det finns för närvarande få säkra och effektiva behandlingar för benskörhet och ingen av dem är botande.
- Ibland överreagerar vårt immunförsvaret och orsakar kroniska sjukdomar som reumatism och allergi. En ny upptäckt är att en molekylär ”brytare” kan dämpa en sådan överreaktion genom att slå av flera inflammatoriska signalvägar. Detta hjälper i förståelsen hur vårt immunförsvaret fungerar och hur dess respons ska kunna kontrolleras för att förhindra inflammatoriska sjukdomar. Förhoppningen är att i en nära framtid kunna hitta nya läkemedelskandidater mot infektioner och andra inflammatoriska sjukdomar, inklusive cancer.

Sammanfattande diskussion

Redovisade siffror visar att under den senaste sexårsperioden har antalet doktorsexamina som uppnåtts vid kliniska institutioner inom medicinska fakulteten, Umeå universitet varit cirka 45 per år. Antalet har dock minskat något de senaste två åren, men om det är en trend är för tidigt att uttala sig om. Den redovisade akademiska kompetensen vid landstingets akademiska sjukvårdsenheter och akademiska tandvårdsenheter behöver ökas både i antal och nivå. Antalet som fortsätter sin vetenskapliga meritering för att uppnå docentkompetens måste öka för att säkerställa kompetensen inför kommande stora generationsväxlingar och produktionen av ny kunskap genom forskning.

De forskningsaktiva hade sammanlagt drygt 440 miljoner kronor i tillgängliga ekonomiska resurser, som främst tilldelas i konkurrens efter ansökan. Den största delen består av externa forskningsmedel och av Alf-medel. Med anledning av det nya Alf-avtalet kommer en större del av de sistnämnda att tilldelas efter utvärdering, vilket innebär en större konkurrensutsatt situation än tidigare.

Den vetenskapliga produktionen har ökat under perioden 2010-2015 med drygt 160 publikationer och är nu totalt över 800 publikationer per år vid kliniska institutioner inom medicinska fakulteten, Umeå universitet. Drygt 400 forskningsprojekt finansierades med forskningsmedel från Västerbottens läns landsting, Alf- eller Tua-medel under året. Kvinnor som söker och tilldelas basenhetens Alf-medel har ökat med 9 procent under den senaste femårsperioden och är nu 36 procent. De forskningsgrupper i norra regionen som tilldelats mest Alf-medel återfinns inom cancerområdet. Andra områden som mikrobiologi, immunologi och infektionssjukdomar, neurologi och neurokirurgi, samt folkhälsa har även de tilldelats en betydande andel av tillgängliga Alf-medel.

Utmaningar och möjligheter inför de kommande åren

Flera viktiga avtal undertecknades under 2015. Det nationella ALF-avtalet, det regionala samverkansavtalet mellan Västerbottens läns landsting och Umeå universitet, samt det avtal mellan samtliga tre landsting och en region som garanterade en fortsatt regionaliserad läkarutbildning i norra sjukvårdsregionen. Genom en fortsatt god samverkan mellan statliga företrädare och landstingsföreträdare inom hela norra regionen ger detta oss möjlighet att stärka läkarutbildningen ytterligare, som en garanti för framtida kompetensförsörjning, men också att det nytecknade Alf-avtalet ger oss möjlighet att på ett bra och optimalt sätt utnyttja befintliga medel som stöttar klinisk vetenskaplig utveckling.

För att ytterligare stärka den akademiska kompetensförsörjningen inom vården i norra sjukvårdsregionen har nya tjänstekonstruktioner i samverkan mellan VLL och UmU genomförts. Under året presenterade de yngre läkare, som har tillträtt dessa utbildningstjänster i kombination med forskningstid, sina resultat och det visar sig att denna satsning är mycket framgångsrik. Den anammas nu på flera andra universitetssjukhus i landet. En fortsatt samverkan mellan landstinget och Umeå universitet kring attraktiva tjänstekonstruktioner för kliniska forskare kommer på kort och lång sikt gynna kompetensförsörjningen inom sjukvården.

I kombination med fortsatt säkrade resurser för AT- och forskar-AT block bidrar vi till den framtida kompetensförsörjningen. Landstinget behöver tillsammans med universitetet arbeta med att ge de bästa möjligheterna för att använda befintliga medel och hitta nya vägar till finansiering av forskning och innovation. Det kommer bland annat vara en viktig förutsättning för att klara det nya nationella och regionala Alf-avtalen som förutsätter god samverkan mellan företrädare för stat och landsting.

I slutet av 2015 initierades även de två stora vetenskapliga satsningarna; Wallenberg centrum för molekylär medicin vid Umeå universitet, samt SCAPIS (Swedish CardioPulmonary bioImage Study). Dessa två stora projekt, med en budget omfattande flera hundra miljoner kronor, har kunnat planeras och initierat sitt genomförande i ett samarbete mellan flera parter där Umeå universitet och Västerbottens läns landsting är två. Stora ekonomiska satsningar har även gjorts ifrån Wallenberg stiftelserna, Hjärt- lungfonden, Cancerfonden samt Kempestiftelserna. Satsningarna stärker norra regionens nationella position och möjliggör ett samarbete som sträcker sig över hela landet.

Möjligheten att erhålla externa forskningsmedel har reducerats och konkurrensen har hårdnat. Det har drabbat den kliniska forskningen, inte bara inom vår region, utan även nationellt. Åtgärder har genomförts, både lokalt, regionalt samt nationellt för att stärka den kliniska forskningen och inom denna satsning ligger projektet ”Starka tillsammans” som är ett nationellt projekt som bland annat till vår region beviljat mångmiljonbelopp för att stärka klinisk forskning och regional samverkan. Arbetet med att expandera detta samarbete sköts ifrån kliniskt forskningscentrum inom FoU-staben i samarbete med de övriga kliniska forskningscentra inom vår norra region.

Genom att stärka denna regionala samverkan och den kliniska forskningen i regionen hoppas vi inte bara att kunna förbättra vår vetenskapliga produktion, utan även skapa en attraktiv arbetsmiljö och arbetssituation som ska förbättra kompetensförsörjningen inom hela norra sjukvårdsregionen. Detta tillsammans med övriga satsningar hoppas vi ska fortsätta att möjliggöra en god vetenskaplig aktivitet inom vårt landsting och vår region som ska stärka Norrlands universitetssjukhus position i landet till nytta för hela norra regionens vetenskapliga som kliniska verksamhet.

Med anledning av de politiska intentionerna i bildandet av en ny storregion i norr, påbörjas nu arbetet med att ytterligare samordna och samverka inom alla verksamheter för att skapa bättre förutsättningar för patientnära klinisk forskning, ökad kompetensförsörjning och en positiv innovativ utveckling i norr.

